

Nederlands Genootschap van Sint Jacob

Jaarverslag 2019

Colofon:

Nederlands Genootschap van Sint Jacob

Huis van St. Jacob
Janskerkhof 28A
3512 BN Utrecht
e-mail: Secretaris@santiago.nl

Bestuursamenstelling:

(Per 31-12-2019)

Peter Hesseling, voorzitter
Jos Henderik, secretaris
Jan Kousemaker, penningmeester
Hans Goeman, bestuurslid
Maarten Hoek, bestuurslid
Lidwien Meijer, bestuurslid
Julie Merks, bestuurslid
Anni Tüske, bestuurslid
Monique Walrave, bestuurslid

Bankrekening:
NL 82 RABO 0365 2504 30

KvK nummer:
40447304

Website:
www.santiago.nl

Foto's:
Diverse bronnen en fotografen.

Inhoudsopgave:

Voorwoord:	4
Overzicht landelijke activiteiten.	4
De regio's:	5
Regio Amsterdam:	5
Regio Noord-Holland benoorden het IJ:	6
Regio Midden Nederland:	7
Regio Bollenstreek/Rijnland:	8
Regio Den Haag:	8
Regio Rotterdam:	9
Regio Utrecht/Rivierenland:	9
Regio Zuidwest Nederland:	10
Regio Breda/Tilburg:	10
Regio Zuidoost Brabant:	11
Regio Den Bosch:	11
Regio Limburg:	12
Regio Arnhem Nijmegen:	12
Regio Oost Nederland:	13
Regio Groningen/Drenthe:	14
Regio Friesland:	15
Werkgroepen binnen het Genootschap.	16
Werkgroep Bibliotheek:	16
Werkgroep Geschiedenis en Cultuur:	16
Werkgroep Hospitaleren Roncesvalles:	17
Werkgroep Hospitaleren:	18
Werkgroep Huiskamer van de Lage Landen:	19
Werkgroep Jacobsstaf:	20
Werkgroep Ultreia:	20
Werkgroep Ledenservice:	21
Werkgroep Pelgrimeren voor de Jeugd:	21
Werkgroep Pelgrimskoor El Orfeón:	22
Werkgroep Spiritualiteit:	22
Camino Academie:	23
Informatiecentra:	23
Bewegwijzering Jacobsroutes in Nederland.	24
Jacobike:	24
Stichting Pelgrimsvrienden van Sint Jacob.	25

Voorwoord:

We kijken terug op een mooi pelgrimsjaar. Er waren weer veel activiteiten die door de regio's en de werkgroepen werden georganiseerd, naast de landelijke activiteiten. De verslagen zijn gebundeld in dit jaarverslag. De activiteiten trekken veel pelgrims of pelgrims in spé.

Het bestuur is dankbaar dat enthousiaste vrijwilligers zich voor het Genootschap en vooral voor de pelgrims inzetten. Zonder deze vrijwilligers zouden we nooit zo'n hoog niveau van activiteiten kunnen bereiken.

In dit jaarverslag ligt de nadruk op wat door de regio's en de werkgroepen is georganiseerd. Stuk voor stuk inspirerende activiteiten. Soms is het een voortzetting van wat we al jaren doen: dat geeft structuur en stabiliteit. Soms zijn het nieuwe activiteiten, die al dan niet aanslaan. Enkele jaren geleden zijn we begonnen met Cafés St Jacques en dat is een concept dat steeds meer aan populariteit wint. Destijds was het een noviteit, nu is het standaard. Het Genootschap ontwikkelt zich; het is een bruisende vereniging van pelgrims. Het Genootschap is springlevend.

We mogen daar trots op zijn.

Peter Hesseling
Voorzitter

Overzicht landelijke activiteiten.

Naast alle activiteiten die door de regio's, werkgroepen en andere vrijwilligers van het Genootschap worden uitgevoerd (zie verder in dit jaarverslag) gebeurt er ook jaarlijks op landelijk niveau het nodige. Het bestuur vergadert tien keer per jaar waarvan twee keer op dezelfde locatie als die waar de ALV plaatsvindt.

Gedurende het afgelopen jaar zijn er binnen het bestuur mutaties geweest. Suzanne van Beek is teruggetreden en tijdens de voorjaar- en najaarsvergadering zijn Hans Goeman, Julie Merks en Jos Henderik benoemd als bestuursleden.

Ons Genootschap beschikt over vertrouwenspersonen, in het afgelopen jaar is Lex Bijlsma teruggetreden en tijdens de najaarsvergadering in Alkmaar is Thijs Evers benoemd tot nieuwe vertrouwenspersoon. Het bestuur vindt het belangrijk om ook een vrouwelijke vertrouwenspersoon te hebben. Zij treedt in 2020 aan.

In 2019 zijn we gestart met een korte voorjaarsvergadering en ledenbijeenkomst. Besloten is om daar twee jaar mee te experimenteren. Na de voorjaarsvergadering in 2020 vindt de evaluatie plaats. De bijeenkomst in februari in de Janskerk in Utrecht trok veel leden. Mede dankzij de prachtige en boeiende lezing van Thomas Quartier. Na afloop van de vergadering was er de mogelijkheid om de fiets en wandelbeurs in de Jaarbeurs te bezoeken en langs te gaan bij ons Pelgrimsplein.

Ook op technisch gebied is er het afgelopen jaar het nodige gebeurd. Alle werkgroepen en regio's hebben toegang gekregen tot Nomadesk. Dit is een webapplicatie om centraal gegevens op te slaan en niet meer op lokale eigen computers. Ook de AGV heeft zijn intrede gedaan, het beschikbaar stellen van persoonsgegevens moest anders. Wat mocht er wel en wat niet aan persoonsgegevens openbaar gemaakt worden. Samen met de regiobesturen en werkgroepen is een werkbare oplossing gevonden.

Er zijn flinke stappen gezet op weg naar een nieuwe website. Offertes van verschillende aanbieders zijn vergeleken en een eerste concept van de website is gebouwd. Medio 2020 zal de nieuwe website operationeel zijn.

Het beleidsplan van het Genootschap loopt tot en met 2020. Het bestuur heeft in 2019 al de eerste stappen gezet op weg naar een nieuw beleidsplan 2021-2025. De contouren hiervan worden zichtbaar.

Financieel is het Genootschap uitermate gezond. Er is een flinke reserve beschikbaar en het resultaat over 2019 laat een gering verlies van € 270,- zien. Het ledental is in 2019 bijna vergelijkbaar met 2018, met 13.325 leden per 31 december zijn dat er 109 minder dan in december 2018. Het

financieel verslag over 2019 wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de ledenvergadering op 29 februari 2020.

Dit jaar heeft het bestuur alle vrijwilligers die zich inzetten voor het Genootschap een kerstkaart gestuurd. Een van de vrijwilligers, Rein van Uden, heeft een mooi ontwerp gemaakt.

De regio's:

Nederland is in het Genootschap verdeeld in 16 regio's en elke regio heeft een eigen regiocommissie. Doel van de regiocommissies is contact houden met de leden in de eigen regio. Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden. Hieronder staat van elke regio, in willekeurige volgorde, een kort jaarverslag met activiteiten en hoogtepunten in 2019.

Regio Amsterdam:

Na jarenlang de Amsterdamse kar getrokken te hebben getrokken, hebben Hans Olthof & Marja te Lintelo dit jaar afscheid genomen van de regiocommissie.

Rond de bestuurlijke overgang op de voorjaarsvergadering hebben we een item georganiseerd waarin het Labyrint centraal stond. Hierin heeft Selma Sevenhuijzen ons de verschillende modellen labyrint uitgelegd, het verschil tussen een labyrint en een doolhof en de gebruiken daarvan.

Rina van Ingen, Ronald de Graaf en Gert Pot vertegenwoordigen sinds dit jaar de regiocommissie Amsterdam.

Ook het afgelopen jaar stond het wandelen centraal in het organiseren van de activiteiten, de maandelijkse wandeling trekt gemiddeld 20 – 30 personen en de maandelijkse Camino 020 wandeling die elke 3e zondag van de maand wordt gehouden trekt gemiddeld 10 – 15 personen. Het maandelijks Café St Jacques op de laatste donderdag van de maand wordt bezocht door een getrouwe groep pelgrims waarbij wij zeer frequent ook nieuwe pelgrims mogen ontvangen, gemiddeld 15 – 25 personen bezoekt het café.

Nieuw dit jaar was het organiseren van een cursus 'Spaans op de Camino'.

Een enthousiaste groep van 8 personen heeft hieraan deelgenomen en allen mochten na 10 avonden een certificaat ontvangen voor hun inspanningen.

Dit jaar zijn er 5 thema-avonden gehouden iedere keer na een Café St Jacques op dezelfde locatie. Hier zijn diverse sprekers uitgenodigd die ons meenamen in eigen ervaringen en ons hebben vermaakt met hun belevenissen.

We hebben thema's gehad als, De 77 Tempel Route, De Sultans Trail, Het Olavspad, Boekbespreking door Anne-Marie Kruiper, Pelgrimeren en Het opstarten van een Herberg. Stuk voor stuk leuke en inspirerende verhalen die ons werden voorgeschoteld. Het ledenaantal van de regio schommelt al geruime tijd rond de 820 leden.

Regio Noord-Holland benoorden het IJ:

In het voorjaar hadden we onze gebruikelijke regiobijeenkomst in de Blije Mare. 's Morgens een paar ervaringen van pelgrims en het verhaal van Bert Rijkhoff, die na een ziekteperiode, toch zijn Camino heeft gelopen vanuit zijn woonplaats De Weere, 3200 km, 134 dagen. Welke grenzen ga ik over, ga ik niet over mijn eigen grenzen, vroeg Bert zich af. Een boeiend verhaal hoe je met doorzettingsvermogen en vertrouwen toch je droom kan waarmaken.

's Middags hadden we een lezing van Cor Kuivenhoven. Cor nam ons mee op de Franciscaanse voettocht. Hij liet ons zien hoe je in een maand van Florence naar Rome loopt, een inspirerende en uitdagende wandelroute.

Op 25 juli, de naamdag van St. Jacob, hebben we gewandeld van het Schoolhuis in Holysloot, via een cruise over de Aa, naar de schapenhouderij van Lammes-Hopman. Vandaar via Uitdam, de Noorder IJ en Zeedijk terug naar Holysloot en met het speciaal voor deze dag geregelde busje, terug naar Alkmaar. Een mooie wandeling en ondanks de hoge temperatuur toch goed te doen.

Het café St. Jacques, in het Filmhuis in Alkmaar, is een maandelijks terugkerende activiteit op de tweede woensdag van de maand. Gemiddeld zijn er 20 personen aanwezig, waaronder steeds

weer nieuwe mensen die zich oriënteren op een fietstocht of wandeling naar Santiago en zich graag laten informeren door ervaren wandelaars en fietsers.

Naast deze activiteiten hebben we met een werkgroep van 7 enthousiaste mensen de Landelijke

najaarsbijeenkomst in de Grote Kerk in Alkmaar georganiseerd. Een grote, intensieve maar dankbare klus. Met een opkomst van 600 deelnemers en bijna alleen maar positieve reacties over het gevarieerde programma: voor elk wat wils. Waarbij zowel de praktische workshops als de interessante lezingen en de mooie stadswandelingen aan het succes hebben bijgedragen.

Met deze najaarsbijeenkomst, waar de kosten binnen het gestelde budget zijn gebleven, hebben we het jaar met een goed gevoel afgesloten.

Regio Midden Nederland:

Begin 2019 bestond de regiocommissie uit Peter Dormans, Jan Kamphorst, Co de Leeuw en Wim Loos. Tijdens de commissievergadering van 26 november is Lies van de Voorde tot de regiocommissie toegetreden.

De commissie is dit jaar vier keer bij elkaar gekomen, de laatste paar keer voorafgaand aan een Café St. Jacques. Bij twee bijeenkomsten was onze contactpersoon uit het landelijk bestuur, Peter Hesseling, aanwezig.

Er waren acht verschillende activiteiten georganiseerd, tussen haakjes het aantal deelnemers:

- Midwinterwandeling over het Kruishaardpad en het Oldenallerpad bij Nijkerk (15).
- Wandeling over het Derde erfpad bij Soest (16).
- Wandeling door het Eemland, Eemdijk (15).
- Op de gemalendag een fietstocht met bezoek aan twee stoomgemalen: Hertog Reijnoud in Nijkerk en het Putter Stoomgemaal in Putten (5).
- Jacobusviering in de St. Janskerk in Utrecht met het klassieke programma: klokkenluiding, zang door El Orfeón, een lezing over de muziek in de kathedraal en aansluitend café St. Jacques. Een gezamenlijke activiteit van de regio's Utrecht/Rivierenland en Midden-Nederland.
- Regiobijeenkomst in de Heilig Kruiskerk, Amersfoort. Yvonne de Hont gaf een workshop Fotograferen met de smartphone (13).
- Wijnwandeling naar landgoed de Slichtenhorst, Nijkerk (16).
- Vollemaanwandeling in het Almeerderhout (23).

Evenals vorig jaar trok de fietstocht weinig leden uit onze regio, wel twee leden uit een naburige regio. Maar we proberen het volgend jaar toch nog eens.

Ook was er weer zes keer een Café St. Jacques in verschillende plaatsen in de regio. Aanvankelijk van 17.00 tot 19.00 uur, maar op verzoek van de leden is dit veranderd in 18.00-20.00 uur. Dat is goed bevallen. Het aantal deelnemende leden varieerde van 13 tot 27.

Regio Bollenstreek/Rijnland:

Op 5 januari wandelden wij onze traditionele Nieuwjaarswandeling om het jaar goed te beginnen in de duinen rond Pannenland. Met Glühwein werd een toast uitgebracht op ieders welzijn voor het komende jaar.

De maandelijkse wandelingen op de laatste zaterdag werden door veel leden in wisselende samenstelling bezocht en brachten ons weer op verrassende, onbekende plekken.

Voor het eerst hebben wij twee maal een Café St. Jacques georganiseerd waarbij ook de niet-wandelaars aanwezig konden zijn. Dit leverde nieuwe gezichten op.

Op 23 februari en 12 oktober hebben wij onze leden ontvangen en hen een gevarieerd programma voorgeschoteld. Informatie over de Camino, verhalen van Caminogangers en voordracht, zang en muziek. De gezamenlijke lunch is altijd een succes.

Op 19 en 20 oktober hebben wij een geslaagd Wandelweekend gehad met verblijf in het Nivonhuis in de Lage Vuursche. Tweemaal is een mooie boswandeling gemaakt. Dit jaar zijn voorbereidingen getroffen voor een Camino voor de Jeugd.

Regio Den Haag:

Regio Den Haag begon het jaar op 15 januari met een drukbezochte Nieuwjaarsbijeenkomst. Monnik, wetenschapper, schrijver en pelgrim Thomas Quartier sleepte de aanwezigen mee op pelgrimage. Zij luisterden ademloos naar zijn boeiend relaas.

Het winterprogramma bestond verder uit de vertoning van de film I'll push you, die op 27 februari veel belangstellenden naar het Willibrordushuis trok. Op 23 maart bezochten zo'n dertig aspirant-

pelgrims de startersdag, waarop ervaren wandelaars en fietsers vertelden over het pelgrimsleven.

Een aantal van de starters bezocht op 5 oktober ook de terugkomdag.

In de wintermaanden hebben leergierige leden de cursus Spaans gevolgd.

Tijdens de voorjaarsbijeenkomst op 6 april stond de eeuwenoude Sultanstrail - die loopt van Wenen naar Istanbul - centraal. 's Middags verkenden de aanwezigen al wandelend Delft.

Verder hebben op 13 april zo'n twintig fietsers door Midden-Delfland gefietst.

De najaarsbijeenkomst op 26 oktober stond in het teken van thuiskomen en van hen die thuis blijven wanneer de partner onderweg is. Zo'n twintig deelnemers bogen zich in twee discussiegroepen over dit thema.

Druk bezocht waren op 27 juli de fiets- en wandeltochten ter gelegenheid van Jacobusnaamdag. De routes voerden door het mooie Midden-Delfland en eindigden met het traditionele Café St. Jacques bij Op Hodenpijl, een oude Jacobskerk.

De tocht naar Brielle in het najaar ging door gebrek aan belangstelling niet door.

Elke eerste donderdag van de maand (met uitzondering van 5 december) organiseerde de regio het Café St. Jacques, dat op veel belangstelling kon rekenen.

Regio Rotterdam:

Het was weer een jaar vol activiteiten voor de regio Rotterdam.

In januari werd gestart met de cursus Spaans voor pelgrims en hospitalero's. We mochten gebruik maken van het parochiehuis van de H. Lambertuskerk in Kralingen waar 16 cursisten de eerste beginselen van het Spaans bijgebracht werden. In diezelfde maand werd de gelegenheid geboden om de cursus Geschiedenis en Cultuur langs de Camino Francés te volgen, waaraan ruim 30 personen deelnamen.

Op 26 januari werd tevens de bijeenkomst voor alle regiocontactpersonen georganiseerd met ICT als hoofdonderwerp.

Er werden twee regionale bijeenkomsten gehouden. Op 13 april in Brielle met een bezoek aan de Martelarenkerk en 's middags het optreden van Aat van der Harst en Marianne Post met hun Verhalen Onderweg.

In oktober kwam de regio bijeen in de Pelgrimvaderskerk in Historisch Delfshaven waar gewandeld werd met stadsgidsen en een langere wandeling over de Groene Connectie, een wandelpad van 8 km rondom Delfshaven. 's Middags genoten ruim 90 personen van een optreden van Kees Posthumus en Juul Beerda met hun Jacobus de Musical. De catering was bij beide gelegenheden in de vaardige handen van Tjitske Wendels.

Marjan Blümer liet weten te willen stoppen met het secretariaat van de regio Rotterdam en er werd op zoek gegaan naar een vervanger. De regiocommissie werd uitgebreid met twee nieuwe leden, Huub Leenen en John Siteur. De secretariaatswerkzaamheden worden nu waargenomen door Netta Michilsen en John Siteur. Beiden kregen les in het omgaan met de regiopagina en het maken van de Nieuwsbrief.

De regio organiseerde met succes een meerdaagse wandeling vanuit Montmedy in Frankrijk over een deel van het pelgrimspad, parallel lopend aan het Dagobertpad.

Constance factor bij de activiteiten van de regio is het Café St. Jacques dat elke laatste donderdag van de maand in BasQ-kitchen in de Markthal plaats heeft.

Regio Utrecht/Rivierenland:

Regiocommissie samenstelling en uitvoering:

Op 27 maart namen we als regiocommissie informeel afscheid van Paul Mulders. Op 9 juli is Sjaan Kasander toegetreden tot de commissie. Die datum waren ook Julie Merks en Lidwien Meijer aanwezig met twee cadeaus voor het vijfjarig voorzitterschap van Paul. Lidwien heeft die dag de overdracht naar Julie gedaan. De cadeaus zijn op een later tijdstip aan Paul overhandigd.

Hannie Thijssen is eind van dit jaar gestopt.

Het is zorgwekkend dat de commissie in het komend jaar slechts uit 3 personen zal bestaan.

De commissievergadering van 27 november had als onderwerp de regio-voorjaarsvergadering op 28 maart 2020 in Nieuwegein. De uitnodiging aan de leden uit Nieuwegein deze dag te organiseren is inmiddels verzonden. Twee leden uit de commissie zullen hierbij ondersteuning bieden.

Elke maand vindt in Champañeria Los Amigos een café St. Jacques plaats. Een plek waar aspirant-pelgrims, oud- pelgrims en belangstellenden elkaar ontmoeten.

Elke tweede donderdag komt de leesclub samen in het Jacobshuis op het Janskerkhof

Op 25 juli vond het klokkenluiden in de Jacobskerk plaats. Aansluitend was er in de Janskerk een bijeenkomst waarbij het koor El Orfeón optrad.

De voorjaarswandeling vond plaats op 30 maart in de Betuwe. Hierbij liepen 32 deelnemers mee. De najaarswandeling vond op 14 september plaats. Hierbij liepen 21 deelnemers rond Amerongen. De wandelingen werden door Boudewijn Haverkorn, Carla de Boer, Elly Euverman en Elisabeth Le Belle voorgelopen en georganiseerd.

In 2019 is er geen najaarsbijeenkomst geweest.

Bij herhaling is in de Nieuwsbrief een oproep gedaan voor aanvulling van de regiocommissie. Dat heeft tot één positieve reactie geleid.

In de Nieuwsbrief 22 heeft Paul in een afscheidsbrief zijn werk als voorzitter gememoreerd.

Regio Zuidwest Nederland:

Op 9 maart 2019 was onze regiodag samen met pelgrimswegen naar Rome te 's Heer Arendskerke. Er was een Verhalencafé, met lezing 'Te voet van St Jean Pied De Port naar Santiago' door Rob Voogt, na de middag workshop wandelen, fietsen of een rondje 's Heer Arendskerke. Daarna de lezing 'Op de elektrische fiets naar Rome' door Gert v d Slikke, afgesloten met Café Santi Petri en St Jacques. De wandeldag was 18 mei in Nisse. Na koffie/thee op weg via mooie weggetjes en dijkjes, met informatie van Nico Moerman, naar het bezoekerscentrum en terug naar Nisse voor Café St Jacques. Een mooie wandeling!

De najaarswandeling was 26 oktober in Huijbergen. Na ontvangst met koffie/thee bij de broeders, wandeling via bos en heide, met bezoek aan het kapelletje, eind van de middag Café St Jacques en daarna terug naar de broeders waar we een pelgrimsmaaltijd, bereid door onze kok Hans, hebben gegeten. Een gezellige dag!

Regio Breda/Tilburg:

De regio Breda-Tilburg heeft in het jaar 2019 een groot aantal nieuwe activiteiten uitgevoerd. Wij zijn in 2019 gestart met een cursus Spaans met ongeveer 25 deelnemers in twee groepen. De deelnemers waren erg tevreden. In 2020 zal een nieuwe cursus starten. In 2019 zijn wij ook gestart met een maandelijks Camino Café in Breda. Hoewel wij tevreden waren over het aantal bezoekers was de locatie in Breda niet geweldig. Om die reden is naar een nieuwe locatie in Oosterhout overgegaan. In november is in Oosterhout voor de tweede keer een informatiebijeenkomst over het pelgrimeren voor leden en andere belangstellenden gehouden. De combinatie van een interessante spreker en een groot aantal kraampjes met informatie bracht opnieuw een kleine 100 mensen bij elkaar.

Eind 2019 hebben wij de eerste Camino pubquiz georganiseerd. Ongeveer 35 aanwezigen streden in duo's om de eer en een lekkere fles wijn. Na vele jaren in de buurt van Breda te hebben gewandeld, zijn in 2019 door onze wandelcoördinatoren een viertal tochten uitgezet die wat verder van Breda lagen. Mede door het aanbod om te carpoolen was er ondanks de wat langere afstand naar de startplaats, telkens opnieuw een groot aantal deelnemers. De Nieuwjaarswandeling verdient om verschillende redenen een aparte vermelding. Op de eerste plaats omdat deze wandeling ieder jaar opnieuw erg veel belangstellende leden trekt. Op de tweede plaats omdat de start van de wandeling met een bijeenkomst met René Heinrichs in de Jacobsskapel in Galder altijd erg wordt gewaardeerd. En op de derde plaats omdat tijdens de maaltijd na afloop van de wandeling begin 2019 afscheid werd genomen van onze gewaardeerde penningmeester Ton de Jong. Naast bovengenoemde bijeenkomsten is er een tweedaagse fietstocht gehouden, zijn er (informatie)bijeenkomsten geweest voor

nieuwe leden en een presentatie avond voor mensen die hun verhaal over de tocht naar Santiago wilden vertellen.

De regiocommissie is iedere keer blij verrast met de grote belangstelling van de leden uit de regio voor alle activiteiten die zij organiseert en wil iedereen die aan de activiteiten een bijdrage heeft geleverd of heeft deelgenomen daarvoor hartelijk bedanken.

Regio Zuidoost Brabant:

In het verslagjaar 2019 heeft de regio Zuidoost-Brabant voor haar regioleden weer twee Verhalendagen georganiseerd, tweemaal een regionale bijeenkomst; een in het voorjaar en een in het najaar, en 8 keer een Café St. Jacques. Verder werd, in samenwerking met de pelgrimshoeve Kafarnäum en de Jacobushoeve in Vessem, op 25 juli de Jacobuswandeling georganiseerd, die dit jaar helaas afgelast moest worden in verband met het extreem warme weer die dag.

De Verhalendagen vonden plaats op 23 februari en 3 maart in de gezellige huiskamer van de pelgrimshoeve in Vessem. Beide dagen werden goed bezocht en de verhalen van pelgrims waren gevarieerd naar inhoud en persoonlijke beleving, en werden door de luisteraars zeer gewaardeerd. De voorjaarsbijeenkomst op 30 maart werd gehouden in De Herberg in Geldrop. Het ochtendprogramma bestond uit een lezing van Henk Murray met als titel Durven zijn, gebaseerd op zijn boek met dezelfde titel. Tijdens de lunch werden de '2018 aankomers' in Santiago gefêteerd met een fles pelgrimswijn, en werd onder applaus afscheid genomen van Jo Gruijters als lid en penningmeester van de regiocommissie. In de middag werd een mooie wandeling door het natuurgebied rond Geldrop gemaakt.

De najaarsbijeenkomst werd gehouden op 26 oktober in de herberg De Negende Zeligheid in Bergeijk. Het ochtendprogramma bestond uit een tweetal op pelgrimstochten gebaseerde films van Leo Baeten. In de eerste film stond de ontmoeting met een clown centraal en in de tweede film de gezamenlijke tocht van Leo en zijn echtgenote. In de middag werden wandeltochten gemaakt door het natuurgebied De Witrijt

Tenslotte heeft de regiocommissie 7 maal op de derde donderdag van de maand een Café St. Jacques georganiseerd in De Herberg in Geldrop.

Regio Den Bosch:

Dit jaar hebben we weer een leuke groei mogen beleven in diverse activiteiten voor een stabiel ledenbestand van 750 pelgrims. Naast de goedbezochte maandelijkse wandelingen in de regio en Camino Cafés in Den Bosch hebben we twee ledenbijeenkomsten gehad in Velp en Zeeland, twee fietstochten in de omgeving Zaltbommel en Schijndel, en hebben veel vrijwilligers meegedaan aan Pelgrimeren voor de Jeugd.

Maandelijks wandelen iedere vierde zaterdag van de maand tussen de 25 en 40 leden een mooie natuurroute, iedere keer uitgezet door andere vrijwilligers.

Iedere tweede woensdag van de maand organiseert Esther Kuijsters met haar dochter ons eigen Camino Café tussen 19 en 21u in het Maria Paviljoen in Den Bosch, dat vanaf de start in 2018 druk bezocht is, gemiddeld 25 bezoekers, onder wie ook vele nieuwe gezichten.

Met Pelgrimeren voor de Jeugd hebben we ook dit jaar met middelbare scholieren vanuit het Fioretti College te Veghel naar de Abdij van Berne gewandeld, waar de leerlingen werden ontvangen door pastoor Joost Jansen en er hun meegenomen steentje konden neerleggen.

Arie Heijstek en Stephanie van den Dungen hebben ieder in de maand mei en september een mooie fietsdag georganiseerd. In de maand oktober hebben we samen met de mensen van Berne Anders de film The Way bekeken en besproken, en in de maand juli hebben we samen met Het Jacobus Gilde in Zeeland de naamdag van Jacobus gevierd.

Ook de twee ledenbijeenkomsten waren druk bezocht. De voorjaarsbijeenkomst vond plaats in Velp bij de gastvrije mensen van Avant Spirit in het voormalige Emmauskloostertje onder leiding van Marc van der Linden die op deze plek een echte Pelgrimsherberg aan het opstarten is, en onze eigen Henk Murrai die hier gast aan huis is. Vanuit het landelijk bestuur was Monique Walrave aanwezig die de

visie en ontwikkelingen landelijk aangaf. We hebben de dames van Camino Comfort uitgenodigd hun organisatie toe te lichten en ook heeft Frans van Baars zijn ervaringen over de Zilverroute verteld. De najaarsbijeenkomst hebben we mogen organiseren op locatie bij het Zeelands Jacobus Gilde. Formele zaken, waaronder de begroting, werden besproken. Marjan en Veronie gaven een boeiende presentatie over hun wandeling vanuit Sevilla naar Santiago.

Regio Limburg:

9 maart 2019 vond de eerste regiodag plaats in het Witte kerkje van Roermond. Stefan Bastings, een jonge pelgrim uit Roermond, vertelde op boeiende wijze over zijn voettocht naar Santiago en zijn persoonlijke motieven om deze tocht te ondernemen. Anne Cox vertelde over haar eigen pelgrimservaringen aan de hand van foto's en ze werd daarbij ondersteund door Hakiri, een muziekgezelschap dat gebruikmaakt van typische Afrikaanse muziekinstrumenten. 's Middags maakten de aanwezigen een wandeling door een voor velen onbekend stukje Roermond langs de Hambeek en het Steeleiland.

In dit jaar werd op elke eerste donderdag van de maand een Café St. Jacques georganiseerd door onze wandel- en fietsmentoren. Met gemiddeld 25 deelnemers een gewaardeerde activiteit. Ook dit jaar organiseerden onze wandelmentoren weer de huiskamerbijeenkomsten waar beginnende pelgrims werden voorbereid op hun eerste pelgrimstocht. Ook de traditionele oefenwandeltocht was wederom een succes. Onder begeleiding van ervaren wandelaars werden de deelnemers in de praktijk ondersteund bij hun vaak eerste schreden op het Jacobspad. De pelgrimsmis is niet meer weg te denken uit het jaarlijkse programma. Sfeervol en goed georganiseerd door de Broederschap uit Roermond.

De pelgrims2daagse over het Jacobspad Limburg voerde dit jaar van Echt via Sittard naar Houthem Sint Gerlach. 40 enthousiaste deelnemers gingen voldaan naar huis.

Op 25 juli was het te warm om de geplande wandeling van Reuver naar Roermond te laten doorgaan. Wel werd 's avonds de traditionele Jacobusviering in de kathedraal van Roermond gehouden. Met na afloop een genoeglijk samenzijn.

Op 2 november werd de najaarsbijeenkomst van de regio gehouden in de Fatih Moskee in Roermond. De gedachte achter deze dag: ook mensen uit andere geloven gaan pelgrimeren. Het was interessant om daarvan de beweegredenen en achtergronden te horen. De hartelijke ontvangst en het bijzondere programma maakten een diepe indruk.

Regio Arnhem Nijmegen:

Op 3 januari 2019 was het Nieuwjaarscafé. Jasper en Sophie gaven een mini nieuwjaarsconcert. Iedereen had wat lekkers meegenomen. Het Nieuwjaarscafé was met ruim 30 pelgrims een groot succes.

Elke eerste donderdag van de maand (behalve augustus) is het Café St. Jacques. Ervaren pelgrims delen maar al te graag hun kennis en ervaring met de nieuwelingen. De startersavond in het voorjaar en de terugkomavond in het najaar mochten beiden op grote belangstelling rekenen.

De Spaanse lessen voor beginners en gevorderden, start in januari 2019, zaten vol. Henny Otto heeft met veel enthousiasme zo'n 20 deelnemers de beginselen van het Spaans bijgebracht en de gevorderden geholpen hun kennis uit te breiden.

De fiets-/wandel 2daagse in mei 2019 in en om de Wolfsberg was een groot succes met bijna 40 enthousiaste deelnemers.

Op zondag 28 juli 2019 vierden we met zo'n 65 pelgrims de jaarlijkse Jacobsdag. De start was in Rheden met een prachtige wandeling door het Veluwezoom gebied. In de Bomenkathedraal gingen Ekkehard en Gabrielle voor in een indrukwekkende Jacobsdagviering. Terug in het dorps huis in Rheden was er voor ons gekookt en konden we genieten van een heerlijke pelgrimsmaaltijd.

Veertig pelgrims waren naar Wageningen gekomen voor de snertwandeling op 14 december. Het

eerste deel van de dag met mooi weer een prachtige wandeling over de Wageningse Berg, door het landelijke gebied rondom de universiteit en terug over de dijk, waar Pluvius zich er uiteindelijk toch wel even mee ging bemoeien maar och.....de snert die voor iedereen klaarstond maakte alles goed.

De regiocommissie is het hele jaar al druk geweest met de voorbereidingen voor de

landelijke dag op 7 november 2020. Het grote geheel staat inmiddels in de steigers, de locatie is vastgelegd en de sprekers zijn geregeld. Er moet de komende tijd nog veel gebeuren.

Regio Oost Nederland:

Informatieavond 11 januari 2019. Ongeveer 80 deelnemers gingen, na de algemene inleiding over wat het Genootschap te bieden heeft door Gerrit Stemerding, uiteen in twee groepen. Angela

Frieling leidde de groep wandelaars, Gerrit de groep fietsers. In deze groepen delen ervaren pelgrims hun ervaringen met nieuwkomers

We hadden drie wandelingen dit jaar met een goede opkomst aan deelnemers. In februari in Twello - Deventer, voorjaar omgeving Hattem naar Wezep en eind augustus, Vorden, Hengelo(gld) en weer naar Vorden. Hier konden wij de tentoonstelling van Rein van Uden "Met potlood en penseel naar Santiago de Compostela" bekijken.

Voorjaars en najaarsbijeenkomst.

Op 15 maart hebben we informatie over hospitaleren in grote en/of kleine herbergen gegeven. Hierbij waren enkele leden van de werkgroep hospitaleren kleine herbergen uitgenodigd. In het 2e deel van de avond is er informatie aangeboden rond "Maps. Me"

en hoe kun je dat onderweg gebruiken.

In het najaar hebben we een zeer geslaagde bijeenkomst in Almelo gehad.

Eén van onze regiocommissieleden, Albert Holterman, heeft ons met beeld en geluid meegenomen op zijn voettochten door Europa. En de "stokkenman" leerde ons hoe we een pelgrimsstok moeten maken. Op de middag bezochten we in groepen met gidsen de stad Almelo. Daarna volgde een geslaagd orgelconcert in de Grote Kerk, waarna de ongeveer 75 deelnemers genoten van een hapje en drankje.

Op 25 juli, de naamdag van St Jacques hebben we in Apeldoorn gelegenheid gehad om de Onze Lieve Vrouwekerk te bezichtigen en de Jacobalia te bekijken. Door de jaren heen is er veel religieuze kunst verzameld. Een fietspelgrim en nu koster in deze kerk heeft hiervoor de schatkamer ingericht. Deze

was speciaal voor alle pelgrims open om te bekijken. De afsluiting was bij ons naastgelegen Café St. Jacques. Zeer geslaagd.

In Apeldoorn is er maandelijks een Café St. Jacques. De opkomst is goed. Dit is een goede vervanger van de vroegere huiskamerbijeenkomsten. In Hengelo is het ook maar daar loopt het nog niet echt. Het Twentse 'eerst de kat uit de boom kijken' is hier mede debet aan. Het trok na september iets aan. We kijken in Juni 2020 of het de moeite loont om er mee door te gaan in Hengelo.

Leesclub

Dit jaar is de leesclub gegroeid. Er staan 10 mensen op de lijst maar omdat enkele deelnemers ook nog pelgrimeren is dit geen probleem. Elke keer zijn er wel 6 tot 8 deelnemers om een boek over de Camino of pelgrimeren te bespreken.

Regio Groningen/Drenthe:

De regio Groningen-Drenthe bestond in 2019 uit 575 leden.

De regiocommissie bestaat uit 5 personen: Gerry Buitinck (voorzitter), Klaas Niemeijer (secretaris), Gerard van Drecht (penningmeester), en leden Lily Dobma en Theo Remkes. De regiocommissie vergaderde 7 keer; eenmaal in aanwezigheid van Hans Goeman, namens het bestuur van het Genootschap.

Verder was de commissie vertegenwoordigd op de voorjaarsbijeenkomst in Utrecht, ze bezocht de najaarsbijeenkomst in Alkmaar en nam deel aan de landelijke vergadering van regiocommissies. De commissieleden zijn in 2019 (korter of langer) weer op Camino geweest en/of hebben als hospitalero gefunctioneerd.

De regiocommissie organiseerde de volgende activiteiten:

Op 20 januari was er in Vries weer de Informatiemiddag voor nieuwelingen, die plannen hebben om naar Santiago de Compostela te gaan. Er waren 37 belangstellenden, die door een tiental ervaren lopers en fietsers in een zeer geanimeerde sfeer op maat bediend werden.

De traditionele voorjaarsbijeenkomst was op 2 februari in het Ontmoetingshuis in Vries. De Pelgrimsparade hebben we deze keer in de vorm van een kringgesprek gedaan, en niet met een microfoon voorin het zaaltje. In de grote kring (van 46 leden) nam iedereen actief deel en werden veel ervaringen uitgewisseld. Kennelijk werkt deze vorm beter voor diegenen, die anders een drempel voelen om naar voren te komen.

Op zaterdag 11 mei was er rondom het Zuidlaardermeer voor zowel wandelaars als fietsers de Zandcamino. De Camino vond plaats onder uitermate fraaie weersomstandigheden en er namen 32 leden aan deel, waaronder enkele uit de zusterregio Friesland.

Op 25 juli hebben we de naamdag van St. Jacobus gevierd. Samen met de PKN te Uithuizen was er een bijeenkomst in de Jacobuskerk, met een overweging en het zingen van het Ultreialied en wandeling (bij 38 graden Celsius) en een gezamenlijke maaltijd. Er waren ondanks de hitte toch 28 deelnemers.

De Kleicamino, in de omgeving van Oosterwijtwerd, begon met een vaartocht naar Leermens. Vandaar werd er, bij prachtig weer, gewandeld of gefietst. Er waren 41 enthousiaste deelnemers.

Bijna maandelijks wordt in Groningen een Café St. Jacques georganiseerd.

(Telkens de derde donderdag van de maand, als er niet een andere bijeenkomst is in die maand) Het aantal deelnemers varieert van 6 tot meer dan 30. Het tijdstip (van 17 tot 19 uur) en de plek (centrum Groningen) is niet voor iedereen even handig, zo horen we. De regio is nogal uitgestrekt. Toch gaan we op deze voet verder: vanwege het voordeel van de regelmaat en ook de haalbaarheid. Het aantal wandelaars overtreft telkens in ruime mate de fietsers tijdens de activiteiten. Gelukkig is er op elke Caminodag ruimte voor een fietsvariant. Het fietsen blijkt ook een goed alternatief voor leden, die fysiek niet (meer) in staat zijn om te wandelen.

Regio Friesland:

Het afgelopen jaar is afscheid genomen van de vorige regiocommissie. Een commissie die zich jarenlang met hart en ziel heeft ingezet voor het pelgrimeren in Fryslân en de ontmoetingen met en tussen pelgrims in de regio. De volledig nieuwe regiocommissie borduurt voort op wat er is neergezet.

Een nieuw belangrijk ontmoetingsmoment is het maandelijks Café St. Jacques in Leeuwarden. Dit café is een mooie aanvulling op de jaarkalender, waarbij vooral andere gezichten te zien zijn dan bijvoorbeeld bij de voor- en najaarswandelingen. We zien gezichten van oud-pelgrims, maar vooral ook van nieuwe pelgrims die op zoek zijn naar ervaringen en informatie. Naast het inmiddels wat bekendere programma proberen we wat verdieping aan te brengen rondom een thema. Naar de vorm en de frequentie zijn we op zoek. We verwachten begin 2020 een eerste thema-avond te organiseren.

De regio Fryslân heeft dit jaar een nadrukkelijker rol bij het Pelgrimeren voor de Jeugd, een project dat is overgenomen van de Stichting Santiago aan het Wad. Daarnaast werken we actief aan het onder de aandacht brengen van projecten en activiteiten die ons Genootschap en het pelgrimeren in de regio in wat bredere zin op de kaart zetten. Hierbij valt, naast het Pelgrimeren voor de Jeugd, te denken aan het Jabikspaad en andere pelgrimspaden, de Fietsdriedaagse van het Noorden en het informatiecentrum in Sint Jacobiparochie. Met de maandelijks Nieuwsbrief laten we zien wat er in de regio gebeurt en nodigen we onze leden uit voor ontmoetingen.

Werkgroepen binnen het Genootschap.

Binnen het Genootschap zijn verschillende werkgroepen actief rond uiteenlopende onderwerpen. Deze werkgroepen worden door enthousiaste vrijwilligers bemenst. Hieronder treft u een bloemlezing aan van de vele activiteiten en bijeenkomsten die er het afgelopen jaar zijn georganiseerd.

Werkgroep Bibliotheek:

Het jaar 2019 was het derde jaar waarin wij als bibliotheek actief waren met onze regionale Camino leesgroep op de tweede donderdagmiddag van de maand en voorafgaand aan het Café St. Jacques in Utrecht. Onderstaande lijst van boektitels geeft een idee van de boeken waaraan we dit jaar aandacht hebben geschonken. Heel speciaal was de bijeenkomst in juni waar Maarten Valkenberg, schrijver van het boek Droomland; pelgrimeren op Shikoku, kwam vertellen over het pelgrimeren in Japan. Eveneens boeiend was de bijeenkomst met schrijver Paul Sanders. Paul pelgrimeerde in 1978 van Tilburg naar Santiago. Hij had daarvan een uitgebreid verslag gemaakt in 4 multomappen met foto's, ansichtkaarten en krantenartikelen. Deel 3 van dit verslag bestaat uit een uitvoerig dagboek. Deze verslagen werden dit jaar aan de bibliotheek geschonken en zijn dagboek werd gelezen door de deelnemers van de leesgroep. Paul was aanwezig bij onze bijeenkomst in oktober. Zie onderstaand artikel uit de Ultreia.

Nieuws van de leesgroep

Paul Sanders' verhalen en dagboeken

Op 10 oktober ontving de Camino leesgroep Paul Sanders uit Brussel. Hij is de schrijver van de dagboeken *Naar Santiago*. Het bijzondere aan deze dagboeken is dat de pelgrimage plaatsvond in 1978 en dat deze reisverslagen in de loop van dit jaar aan de bibliotheek van ons Genootschap zijn geschonken. Wij hebben genoten van zijn verslag omdat het stamt uit een tijd dat er in Santiago een handjevol pelgrims aankwamen, zonder gidsen en pijlen en beslist ook zonder goede outdoorspullen.

Wil je ook kennismaken met Pauls verhaal, klik dan op onderstaande links naar de pdf's van zijn dagboek.

<https://www.santiago.nl/media/naar-santiago-deel-3-dagboek-deel-1>

<https://www.santiago.nl/media/naar-santiago-deel-3-dagboek-deel-2>

Overzicht van de besproken boeken in 2019.

- 10-01-2019 Bulnes Miquel Reconquista met 6 deelnemers
- 14-02-2019 Paul de Marez De ogen van de muskusos met 6 deelnemers
- 14-03-2019 Arita Baaijens Zoektocht naar het paradijs met 4 deelnemers.
- 11-04-2019 Joop Smit Jeruzalem, Rome, Santiago met 6 deelnemers.
- 15-05-2019 Paul Coelho, De pelgrimstocht naar Santiago met 4 deelnemers.
- 13-06-2019 Maarten Valkenburg, Droomland pelgrimeren naar Shikoku met 6 deelnemers en met Maarten.
- 12-09-2019 Hape Kerkeling Ik ben er even niet met 6 deelnemers.
- 10-10-2019 Paul Sanders Naar Santiago deel 3 Dagboek met 7 deelnemers
- 14-11-2019 Ton Lemaire Met Lichte tred; de wereld van de wandelaar met 6 deelnemers
- 12-12-2019 Gert Landman; Bilts Hoogkruis; geschiedenis in steen met 7 deelnemers.

Werkgroep Geschiedenis en Cultuur:

Voor de werkgroep is het bijzondere aan pelgrimeren naar Santiago de Compostela dat je loopt in een eeuwenoude traditie en dat die traditie goed zichtbaar en voelbaar is. De werkgroep wil deze traditie levend houden voor de hedendaagse pelgrim door het ontsluiten, verdiepen en presenteren

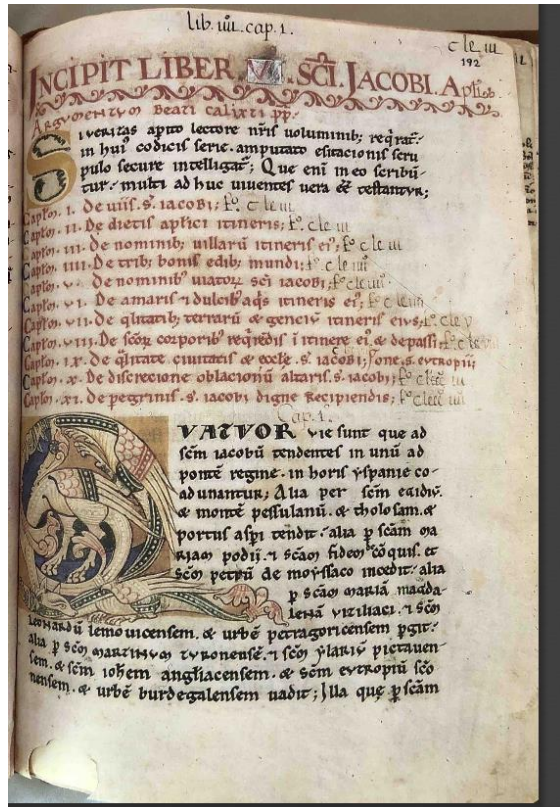
van kennis over de (cultuur)geschiedenis van de Jacobsverering en het pelgrimeren. De activiteiten zijn vooral:

Het vergaren van kennis zonder zelf onderzoek te doen,

Het schrijven van artikelen voor de Jacobsstaf, het presenteren van informatie via Wikipedia en het verzorgen van publicaties,

Het organiseren van lezingen en cursussen en het samenstellen van presentaties.

De werkgroep vergaderde in 2019 vijfmaal. Daarnaast waren er bijeenkomsten voor afzonderlijke projecten.

Het Genootschap heeft de beschikking over een prachtige facsimile van de Codex Calixtinus. De werkgroep verzorgde in het verslagjaar diverse artikelen over de Codex voor de Jacobsstaf. Op de najaarsvergadering in Alkmaar werd een lezing over het manuscript gegeven, naast een lezing van Tieleke Huijbers over de weg vanuit Le-Puy-en-Velay. De werkgroep heeft het voornemen om Boek V van de Codex, de Pelgrimsgids, opnieuw uit te geven in de Nederlandse vertaling van dr. Jan van Herwaarden, ter gelegenheid van het Heilig Jaar 2021.

Door de werkgroep werd voor de Jacobsstaf een overzicht gemaakt van de kerken en kapellen in Nederland die gewijd zijn aan Jacobus. Het overzicht ging vergezeld van een verhandeling over de Jacobusverering in Nederland: hoe populair was Jacobus eigenlijk in ons land? Het overzicht aan Jacobalia dat de werkgroep bijhoudt, is in het verslagjaar verder uitgebreid en op orde gebracht door Wolter van der Zweerde.

Het thema voor de negende jaargang van de lezingencyclus van de werkgroep Geschiedenis en Cultuur in het voorjaar van 2019 was 'De belevingswereld van de pelgrim door de eeuwen heen. Sporen in kunst en cultuur'. Weer kwamen vijf gerenommeerde sprekers aan het woord voor een belangstellend publiek. Een buitendag sloot de cyclus af. Deze werd in samenwerking met de regio Noord-Holland Benoorden het IJ georganiseerd in de Benedictijnerabdij in Egmond onder de titel 'In het spoor van de Benedictijnen. Ervaren van gastvrijheid en natuur'.

Vanuit de werkgroep werd ook in 2019 weer deelgenomen aan de werkzaamheden van de Camino Academie.

Werkgroep Hospitaleren Roncesvalles:

134 vrijwilligers in 18 teams zijn in 2019 als hospitalero werkzaam geweest in de Albergue de Roncesvalles. Zij ontvingen 40.783 pelgrims die een nacht in de herberg verbleven. In vergelijking met eerdere jaren loopt het aantal pelgrims terug, ondanks het gegeven dat we een periode langer in Roncesvalles hospitaleren. Uiteraard is daar het sluiten van de sôtano en het campamento mede debet aan. De hospitaleros werken in equipos van 6 tot 8 personen gedurende twee aaneengesloten weken in de Albergue in Roncesvalles. In periode 1 en 18 zijn 4 hospitaleros werkzaam. De beddencapaciteit in de Albergue is 217. In de piekweken (mei, einde augustus/begin september) zijn relatief veel pelgrims met taxibusjes naar overnachtingsplaatsen in de volgende dorpen gebracht, omdat de Albergue vol was.

De werkgroep Hospitaleren Roncesvalles (WHR) heeft in 2019 vier maal vergaderd en daarnaast twee voorjaarsbijeenkomsten en een najaarsbijeenkomst voor hospitaleros georganiseerd. Op 2 februari kregen een veertigtal nieuwe hospitaleros een werkinstructie.

Op 16 februari was er 's morgens een bijeenkomst voor de jefes (teamleiders) en 's middags een bijeenkomst voor alle hospitaleros, waar vooral met elkaar kennisgemaakt kon worden.

Tijdens de najaarsbijeenkomst op 23 november is het hospitaleerseizoen geëvalueerd en aan het einde van de middag op ontspannen wijze afgesloten met een (uitgebreid) Café St. Jacques.

De ervaringen van de hospitaleros zijn, zoals gebruikelijk, vastgelegd in het Libro de Oro, dat tijdens de najaarsbijeenkomst ook aan iedere hospitalero is aangeboden. De vrijwilligers worden begeleid door de leden van de werkgroep. Het handboek Hospitaleren Roncesvalles is het afgelopen jaar geactualiseerd.

De voorzitter van het Genootschap, Peter Hesseling, heeft tijdens zijn vakantie een bezoek gebracht aan de Albergue in Roncesvalles en heeft daar gesproken met prior Don Bibiano.

In september 2019 heeft de voorzitter van de werkgroep, de heer Tonny Willems afscheid genomen als hospitalero en als voorzitter. Peter Hesseling is waarnemend voorzitter. Er is een functieprofiel voor een nieuwe voorzitter samengesteld en een sollicitatieprocedure opgestart.

Werkgroep Hospitaleren:

Na het vertrek van Jan Willem van der Valk en Ria Bindels nam Wim Nabuurs het voorzitterschap op zich. Carla Gigengack kwam als nieuw werkgroeplid. De werkgroep vergaderde het afgelopen jaar vier keer bij leden thuis in Haren, Utrecht, Bunschoten en in het Jacobshuis. Voor het regelen van zaken zoals de training van november was er intensief mail- en app-verkeer.

Adviezen/info herbergen

Vijftien adviesaanvragen over herbergen kwamen er binnen, ongeveer gelijk aan 2018. Deze aanvragen gingen bijna allemaal over het vinden van een herberg om te hospitaleren.

Van de deelnemers aan de cursus Buurse 2018 heeft ruim de helft in 2019 gehospitaliseerd. Er was belangstelling van een vijftal mensen om te hospitaleren in Galicië. Dat is dit jaar niet gelukt. De contacten met Xacobeo verliepen moeizaam. Pas in de afgelopen zomer kwam weer enig contact met Xacobeo. Toen hadden de belangstellenden al andere plekken gevonden om te hospitaleren. Er kwam van 6 hospitaleros een enquêteformulier met terugkoppeling over de herberg waar ze gewerkt hadden.

Sinds oktober dragen alle leden van de werkgroep fleecvesten, voorzien van emblemen van de Werkgroep, Hosvol en NGSJ. Bovendien hebben we 2 nieuwe banners aangeschaft. Daarnaast hebben we briefpapier ontworpen met een eigen logo zodat ons drukwerk er nu verzorgder uitziet. Dit alles was mogelijk door financiële ondersteuning van het Genootschap en door de medewerking van Ria Bindels: haar kunstwerk Pelgrim diende als basis

voor het ontwerpen van ons logo.

Op de najaarsbijeenkomst in Alkmaar hadden we een stand en organiseerden een workshop met bijna 50 deelnemers. Voor het eerst presenteerden we ons in onze nieuwe fleecvesten en met de nieuwe banners.

De naam van de werkgroep is veranderd van Werkgroep Overige Herbergen naar Werkgroep Hospitaleren.

Tijdens de regiobijeenkomst in Holten op 1 maart hebben twee werkgroepleden een presentatie gehouden.

Een werkgroeplid heeft het afgelopen jaar de jaarlijkse bijeenkomst, begin december, van de Federación Española de Asociaciones de Amigos del Camino de Santiago in Tarazona (Navarra) bijgewoond. Onderwerpen: positieve punten, incidenten/knelpunten, duurzaamheid, komend Jacobusjaar.

Op de website van het Genootschap is een nieuwe opzet voor het werkgroep gedeelte gemaakt. Met de verandering wordt gewacht tot de site van het Genootschap is gereviseerd. De meeste werkgroepleden gingen het afgelopen jaar hospitaleren in Italië, Spanje en Nederland.

Van 15 -17 november vond er opnieuw een driedaagse training Hospitaleren plaats in het Nivonhuis te Buurse. Er waren 16 deelnemers. En 2x zoveel aanmeldingen! Het programma

was hetzelfde als in 2018 met hier en daar verbeteringen. Ook de werkgroep Spiritualiteit verzorgde een workshop en een meditatieve wandeling. Het liep zeer goed, mede door de betrokken deelnemers, van wie de meesten veel Camino ervaring hadden. Na afloop kregen de deelnemers een Hospvol-insigne en een certificaat van deelname. De lijst met namen en adressen van de deelnemers is overhandigd aan de Spaanse Federatie van Asociaciones de Amigos del Camino de Santiago in Logrono, daar zij de insignes verstrekken en er een administratie van bijhouden.

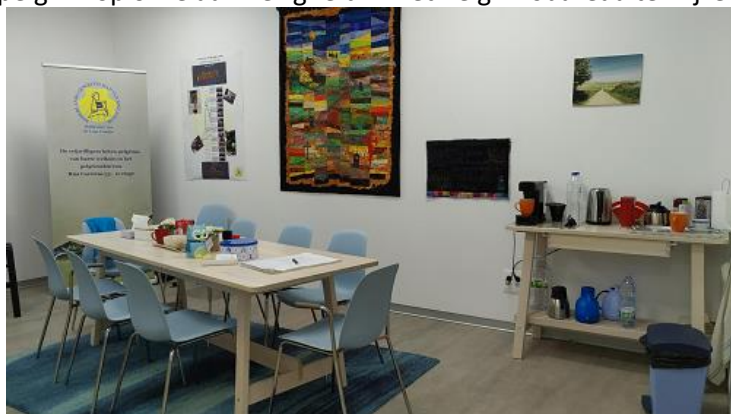
Werkgroep Huiskamer van de Lage Landen:

Was het in 2013 nog een proef om te kijken of een Huiskamer een zinvolle aangelegenheid is, in 2019 is het na zeven jaar duidelijk: de Huiskamer heeft zijn nut bewezen. Gestaag is door de jaren heen het aantal pelgrims in de Huiskamer gestegen: van ca 1500 in 2013 tot 2562 in 2019.

Moesten we als werkgroep in het begin onze weg nog zoeken, na zeven jaar is het een geoliede machine met een vrij stabiele groep vrijwilligers van het eerste uur.

2019 is een gedenkwaardig jaar, omdat voor het eerst ook twee Belgische vrijwilligers de Huiskamer hebben bemand. De voorzitter en secretaris van het Vlaams Compostelagenootschap hebben de spits afgebeten en er beslist toe bijgedragen dat het aantal Belgische pelgrims in de Huiskamer toegenomen is.

Op steeds meer plaatsen op de routes naar Santiago hangt een poster om de Huiskamer onder de aandacht te brengen. Camino Comfort in Oss helpt jaarlijks zo'n duizend aankomende pelgrims op weg naar Santiago. Bij hen hangt ook een poster en worden onze visitekaartjes uitgedeeld om de pelgrim op onze aanwezigheid in het Pelgrimsbureau te wijzen.

Hoe geliefd de Huiskamer is, bewijzen de reacties op de Facebook pagina van het Genootschap. Hartverwarmende berichten en men wil ook stevast gefotografeerd worden voor het prachtige wandkleed van Joke Tolsma, lid van de werkgroep. De Huiskamer heeft stilaan een vaste plaats verworven in de Camino van vele pelgrims. Dit jaar moesten twee vrijwilligers onverwacht na een paar dagen

terugkeren naar huis. Spontaan hebben twee Nederlandse vrouwen die in de nabijheid van Santiago wonen, hun hulp aangeboden. Met hen blijven we in contact en zijn zeer dankbaar voor de geboden hulp. Ook hebben we kennisgemaakt met de Nederlandstalige Vereniging in Galicië.

We hadden al een goede verstandhouding met de Acogida Cristiana en los Caminos de Santiago (ACC) en dit jaar is die nog hechter geworden. Ook de banden met de andere Huiskamers zijn verder aangehaald.

Werkgroep Jacobsstaf:

Het thema duurzaamheid liep dit jaar als een rode draad door de Jacobsstaf. De afgelopen jaren kregen we regelmatig verzoeken van lezers of we de Jacobsstaf niet zonder wikkel konden verzenden. Begin 2019 konden we die wens in vervulling laten gaan. Naast vele positieve reacties

ontving de redactie slechts twee negatieve.

Voor het jaarlijkse themanummer van december kozen we ook voor duurzaamheid. De redactie was het hele jaar bezig met dit voor te bereiden; auteurs benaderen, zelf artikelen schrijven.

En dan gaat er uitgerekend bij het themanummer iets heel erg fout. Bij de vormgever is een vinkje op 'overdrukken' blijven staan in plaats van op 'uitsparen' waardoor er geen ruimte is de adressen op de achterkant te printen. En ondanks vele controles van de drukproeven had de redactie er ook overheen gekeken.

Het themanummer over duurzaamheid moest dan ook noodgedwongen toch in een wikkel verzonden worden.

Gelukkig is de samenstelling van de redactie wel duurzaam.

Sinds 2013 is die praktisch ongewijzigd. Helaas moest de redactie dit jaar afscheid nemen van redactiesecretaris Karline Vandenbroecke die het werk voor de redactie niet meer kon

combineren met haar werk als reisleidster. Gelukkig heeft de redactie in de persoon van Lobke Houtveen een opvolger gevonden die de gemiddelde leeftijd van de redactieleden flink naar beneden trekt.

Werkgroep Ultreia:

Ook in 2019 heeft de redactie van Ultreia de leden van het Genootschap via 12 digitale nieuwsbrieven (nummers 86 t/m 97) geïnformeerd over: verenigingsnieuws, algemeen nieuws over de Camino, berichten vanuit het bestuur, aankondigingen van derden over Camino gerelateerde activiteiten, boeken (van leden) over de Camino en leuke 'weetjes'. Kopij werd aangeleverd door leden van werkgroepen, regiocommissies, leden en door derden.

In de Ultreia's van februari, maart en april is geëxperimenteerd met een nieuwe lay out. De eerste proeven werden positief maar ook met wat kritiek over de leesbaarheid vanwege het kleurgebruik en lettertype, ontvangen. De reacties op de uiteindelijke nieuwe vormgeving (de Ultreia van april) waren ronduit positief.

Binnen de redactie zijn in 2019 diverse wisselingen van de wacht geweest. Suzanne van Beek heeft de eerste Ultreia gemaakt, vervolgens nam Bianca Quadvlieg als redacteur het stokje over, daarna kwam redacteur Phil Kleingeld erbij, en heeft Phil de Ultreia's juni t/m september alleen gemaakt. Julie Merks stelde de Ultreia's van oktober en november samen. De Ultreia van december is gemaakt door de nieuwe redacteur Francine van den Bergh.

De redactie heeft ook in 2019 kunnen leunen op de vaste steun en toeverlaat van Monique Walrave (tegenlezer/corrector) en Han Lasance (verzending). We hopen binnenkort weer een tweede redacteur in de redactie te kunnen verwelkomen. Veel dank is verschuldigd aan allen die in 2019 hebben bijgedragen aan de Ultreia, en natuurlijk aan alle trouwe lezers.

Werkgroep Ledenservice:

De werkgroep Ledenservice bestond per 1 januari 2019 uit Annelies Ramakers, Boudewijn van Weel, Co de Leeuw, Fons Boink, Henk Zorgman, Huub de Gier, Peter Dormans, Marcel Hubers, Peter Zwijnenberg en Rony de Jong. In geval van nood mochten we steeds een beroep doen op Maaïke van Asch. In het verslagjaar hebben we afscheid genomen van twee werkgroepleden, Annelies en Huub. We zijn hun dank verschuldigd voor hun inzet en zullen hen zeker missen.

In wisselende samenstelling waren we iedere eerste werkdag van de week actief in Utrecht met de verzending van het welkomstpakket voor nieuwe leden (ca 1400 stuks) en de bestellingen in de webwinkel (ook ca 1400 stuks) die gezamenlijk in 60 postzakken ter verzending werden aangeboden aan Post.NL. Andere activiteiten waren: beantwoorden van e-mail naar info@santiago.nl (1250 keer) het bijhouden van de voorraad winkel- en huishoudartikelen (koffie, thee etc) en het onderhoud van de infrastructuur van het Informatiecentrum (computernetwerk, beamer+scherm, verlichting etc). Verder waren we regelmatig druk met het voorbereiden van de ledenbijeenkomsten en de aanwezigheid van het Genootschap op de Fiets- en Wandelbeurs. Op verzoek van diverse regio's stelden we een informatiepakket samen ten behoeve van voorlichtingsbijeenkomsten. Ook het bijhouden van het compostelaregister en het actualiseren van de lijst met onderdakadressen bij pelgrims (Pelgrims voor Pelgrims) behoren tot het takenpakket van de Ledenservice. In 2019 werden 596 registraties verwerkt en werd 8 keer een bijgewerkte lijst PvP adressen aan de webredactie aangeboden.

In het verslagjaar is 4 keer afstemmingsoverleg gehouden met Jan Kousemaker (bestuur) en Truus Mesenig (administratie).

Tijdens de informantenmiddag voor de informanten Utrecht zijn de procedures die gelden in het Jacobshuis opnieuw doorgenomen.

Werkgroep Pelgrimeren voor de Jeugd:

Het concept van Pelgrimeren voor de Jeugd wordt vormgegeven door de landelijke werkgroep Pelgrimeren voor de Jeugd. Het uitvoeren van de projecten met de scholen wordt inmiddels ook gedaan door steeds meer (sub)regionale werkgroepen. De werkgroep Pelgrimeren voor de jeugd van de Pelgrimshoeve in Vessem heeft weer een succesvol jaar achter de rug. Ruim 35 groepen van de laatste klas basisschool en drie groepen brugklasleerlingen pelgrimeerden van school naar Vessem. Aandacht is daar besteed aan onderzoeken en toekomstideeën omtrent het pelgrimeren voor de jeugd o.a. door twee studenten van HBO Communicatie uit Den Bosch. Zij ontwikkelden een spelvorm voor, tijdens en na de pelgrimage.

De regio Zuidoost Brabant, Eindhoven/Helmond en omgeving, formeerde o.l.v. Harrie Keijzers een werkgroep van vier personen. Zij hebben de werkzaamheden met Harrie voor groepen 8 voortgezet en ook een jubileum gevierd met publicaties in de media.

In Friesland is een werkgroep gevormd die daar de succesvolle reeks pelgrimages met groepen 8 gaan voor voortzetten. Ook dit jaar hebben zij met succes vele scholen bediend met hun project.

De regio Arnhem-Nijmegen is dit jaar begonnen met jeugd-pelgrimages.

De regio Den Bosch heeft enkele zeer succesvolle jeugd-pelgrimages georganiseerd zowel voor het basisonderwijs als voortgezet onderwijs.

Leden van onze werkgroep brachten bezoeken aan de regiobestuurders Rotterdam/ Den Haag, Limburg en Noord Holland. Zij overwogen te beginnen met jeugd-pelgrimeren.

Vele malen hebben we informatie toegestuurd aan informanten. Ook op een conferentie in België zijn we actief geweest. Onze informatie op de website is aangepast. Contacten met de Stichting Vrienden van St. Jacob zijn aangehaald. De financiële zaken omtrent ondersteuning aan werkgroepen in de regio's is nu geregeld. Bas Brouwer heeft alles keurig overgedragen aan de nieuwe penningmeester, Paul Bax. Contacten met het landelijke bestuur in de persoon van Julie Merks werden gelegd. Onderzoekers van Young and Holy zijn enkele malen op bezoek geweest en door deze intensieve contacten is een lesprogramma ontwikkeld.

In het najaar is het initiatief genomen voor een landelijke bijeenkomst van alle groepen in Nederland. Op donderdag 13 februari 2020 komen zo'n 25 geïnteresseerden bij elkaar in Vessem.

Werkgroep Pelgrimskoor El Orfeón:

In 2019 telde het koor El Orfeón Jacobeo 36 koorleden, van wie 10 sopranen, 9 alten, 9 tenoren en 8 bassen. Onder de deskundige leiding van dirigent Sebastian Holz repeteerde het koor elke derde zaterdag van de maand in Utrecht met gemiddeld 25 koorleden die uit het hele land vandaan komen. Elke maand was er voor één stemgroep ook stemvorming.

Het koor heeft opgetreden op 2 maart in Utrecht, op 25 juli in Utrecht, op 15 september in Avereest en op 9 november 2019 in Alkmaar. Bij de uitvaarten van de koorleden Ernie Coenen op 5 januari en bij Bart Stijve op 10 juli heeft Orfeón een laatste muzikale groet gebracht. Op 25 mei 2019 vond in Doornik (België) de uitwisseling plaats met het Vlaams pelgrimskoor Adelard van Aubrac ter ere van Sint Jacobus. Het was een zeer geslaagd evenement. Afgesproken is dat we ons zullen inspannen om het tegenbezoek van Vlamingen in 2020 gestalte te geven.

In 2019 heeft de dirigent het repertoire uitgebreid met vierstemmige muziekstukken op een hoger niveau. Zij passen in de brede doelstelling van het koor: onderweg zijn, afscheid nemen, maar ook genieten van het onderweg zijn en van de natuur.

Twee alten hebben in 2019 het koor verlaten, daarnaast is ons door overlijden een bas en een sopraan ontvallen. Om te voorkomen dat er een onbalans in de stemmen ontstaat, werd op verzoek van de dirigent een tijdelijke stop ingevoerd voor sopranen. Eerder al was besloten dat nieuwe koorleden als aspirant drie maanden kunnen

meezingen. Daarna beoordeelt de dirigent of zij definitief worden toegelaten.

De jaarlijkse Caeciliamaltijd werd om praktische redenen doorgeschoven naar januari 2020. Deze maaltijd is bedoeld om de onderlinge band te verstevigen, elkaar beter te leren kennen en elkaars talenten te ontdekken. Hiervoor staat de creatieve inbreng van de leden garant.

Werkgroep Spiritualiteit:

De werkgroep Spiritualiteit ziet spiritualiteit breder dan religie. Veel pelgrims hebben onderweg ervaringen die raken aan spiritualiteit. Wij als werkgroep Spiritualiteit, kijken naar waarden in je leven, naar relaties en verbindingen met anderen, met de omgeving, de natuur, en naar die bijzondere ervaringen die boven ons uit lijken te stijgen. De ervaring van de pelgrim is dan ook een rode draad in onze activiteiten, in de workshops die we verzorgen, in publicaties en dergelijke. Ons doel is dat de ervaringen van de pelgrims worden gehoord, gedeeld en zich kunnen verdiepen. "Want wat is pelgrimeren anders dan wandelen met je ziel, kijken met je innerlijk oog, luisteren met je hart, en zo het geheim van het leven op het spoor komen."

De werkgroep bestaat uit vier leden zijnde; Lidy van Lie Peters, Anne-Marie Reimert, Paul Kouwenberg (secretaris) en Wil Matti (voorzitter). Aspirant-lid is Daan Wijers.

We zijn dit jaar een tweetal keren bijeen geweest. Voorzitter en secretaris hebben samen nog overleg gehad. Verder is veel per telefoon of per mail gecommuniceerd m.n. bij de voorbereiding voor de landelijke bijeenkomst te Alkmaar. Daar wilde de werkgroep, onder deskundige begeleiding, een workshop Sacrale dansen houden. Door organisatorische redenen kon dit geen doorgang vinden. In Alkmaar zijn twee workshops gehouden over de persoonlijke ervaringen van pelgrims. Deze werden goed bezocht en vertrouwvol en openhartig werden de verhalen met elkaar gedeeld. Er zijn verschillende verzoeken voor publicaties rond spiritualiteit in de Jacobstaf.

Eveneens hebben enkele leden van de werkgroep ondersteunende activiteiten verleend, zoals Anne-Marie Reimert voor de werkgroep Huiskamer van de Lage Landen. Jaap van der Vinnen en Wil Matti hebben een bijdrage geleverd aan de werkgroep Hospitaleren.

De bezetting van de werkgroep blijft moeizaam. Jaap van der Vinne heeft zijn bijdrage aan de werkgroep beëindigd.

Camino Academie:

De Camino Academie is een samenwerkingsverband van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob en de Universiteit van Tilburg en organiseert diverse activiteiten op het gebied van pelgrimage.

Op zaterdag 16 maart organiseerde de Camino Academie, in samenwerking met de organisatie van Art Stations of the Cross, een speciale pelgrimstocht. Deze tocht, als onderdeel van een hedendaagse interpretatie van de Lijdensweg van Christus, zette aan tot reflectie over actuele vormen van onrecht. Bij elke stop vertelde een kunstenaar of curator over de achtergrond van het werk.

In april organiseerde de Camino Academie in samenwerking met de Universiteit van Tilburg voor experts uit wetenschap en praktijk een masterclass over het onderwerp Therapeutic Journeys. Hierin stond de helende functie van het pelgrimeren centraal. Keynote speaker was dr. Heather Warfield, die er speciaal voor uit Amerika kwam. Zij schetste de stand van zaken in het bestaande onderzoek en bood mogelijkheden voor toekomstig onderzoek. Verschillende sprekers uit wetenschap en praktijk verzorgden introducties vanuit hun eigen perspectief op het thema. In aansluiting op deze masterclass organiseerde de Camino Academie in november een publieksdag over de helende werking van het pelgrimeren. Centraal daarin stonden de verhalen van vier verschillende groepen met een bijzondere achtergrond voor wie de Camino een intense ervaring heeft opgeleverd. Patiënten uit de geestelijke gezondheidszorg, jongeren in de ambulante hulpverlening, wandelaars met een visuele beperking en gehandicapte rolstoelgebruikers. In kleinere of grotere groepen hebben zij allen de Camino afgelegd.

En tenslotte verscheen in 2019 in de serie Camino Cahiers het vierde Cahier met als titel Relieken: de actualiteit van krachtvoorwerpen. In samenwerking met Museum Catharijneconvent organiseerde de Camino Academie eind 2018 een expertmeeting, waarin de actualiteit van relieken als krachtvoorwerpen werd verkend, in het bijzonder binnen niet-institutioneel-religieuze omgevingen. In het Cahier zijn de lezingen en het verslag van deze bijeenkomst gepubliceerd. Voor meer informatie over de activiteiten van de Camino Academie, zie www.caminoacademie.nl.

Informatiecentra:

Het Genootschap beschikt over drie informatiecentra, in Sint Jacobiparochie, Vessem en Utrecht. Sint Jacobiparochie: Na het succesvolle jaar 2018 met veel activiteiten rond Santiago aan het Wad was 2019 voor ons informatiecentrum een heel stuk rustiger. Dit kwam met name tot uiting in de bezoekersaantallen. Deze waren bijna de helft minder dan vorig jaar. In totaal vielen er 70 bezoekers te registreren. Wat wel opviel was dat 45% van buiten de provincie Friesland kwam. 24 bezoekers kwamen informatie over het Jabikspaad halen.

Helaas ontviel ons in april Marten Visser, vanaf het begin medecoördinator van ons centrum. Hij heeft veel betekend voor de inrichting van ons centrum en was de drijvende kracht achter de driedaagse fietstochten voor aspirant-fietspelgrims. We missen hem enorm.

Ook dit jaar is ons centrum vanaf april tot begin juni betrokken geweest bij Pelgrimeren voor de Jeugd met 250 kinderen uit groep 8 van in totaal 22 scholen uit de directe omgeving. Belangstellenden en geïnteresseerden in pelgrimage zijn door 25 informanten te woord gestaan op 21 zaterdagen. Telkens weer blijkt dat informatie over de praktische kanten van pelgrimeren zeer gewaardeerd wordt.

Evenals voorgaande jaren hebben we in een gezellige bijeenkomst van de vrijwilligers het jaar op gepaste wijze afgesloten. Van een aantal vrijwilligers hebben wij afscheid genomen. Gelukkig hebben zich 9 nieuwe vrijwilligers aangemeld zodat wij in het nieuwe jaar met ons informatiecentrum een bijdrage blijven leveren aan de doelstellingen van het Genootschap.

Bewegwijzering Jacobsroutes in Nederland.

Ruim een jaar geleden zijn we gestart met een pilot om Jacobsroutes in Nederland van

bewegwijzering te voorzien. In de pilot is gekozen voor de route Amstelredam, van Utrecht, via Den Bosch en Vessem naar de Belgische grens.

Tijdens de pilot zijn veel zaken gerealiseerd. Er is contact gezocht met Wandelnet, als route expert in Nederland, de Spaanse 'pijl' is iets aangepast aan de Nederlandse mogelijkheden en er zijn bordjes met pijlen gemaakt, er is een team neergezet van coördinatoren en vrijwilligers en uiteraard is bij alle grondeigenaren langs de route de toestemming gevraagd om de markering aan te mogen brengen.

Die toestemmingen zijn in het Gelderse en Noord Brabantse deel nagenoeg rond en ook is de markering hier grotendeels al aangebracht. In Utrecht wil de verantwoordelijke ambtenaar eerst beleid maken.

We kijken nu naar een officiële opening waarbij o.a. gedacht wordt aan een wandeltocht op de route. Verder wordt de pilot

binnenkort geëvalueerd en daarbij wordt ook gekeken om dit een vervolg te geven naar andere Jacobsroutes in Nederland.

Jacobike:

De werkgroep bestond in 2019 uit de volgende kernleden

Wobien Doyer, Liesbeth Oudenhuijzen, Koos Kos, Peter de Jongh Visser, Bernard Munsterman en Astrid Aansorgh. Daarnaast zijn de twee fietsredacteuren Ingeborg Schuitemaker en Roswitha van Wersch verbonden geraakt aan Jacobike. Jan Kousemaker is namens het bestuur portefeuillehouder van Jacobike.

Jacobike kwam in 2019 vijf keer bij elkaar voor vergadering.

Jacobike ging van start met als doelstelling de belangen te behartigen van de fietsende pelgrim, met als primair doel: het onderhouden van de routes van Clemens Sweerman. De Pelgrimswegen in Nederland, uit de gidsjes met overeenkomstige titel waren nog nooit uitgewerkt voor fietspelgrims. Hieronder staat de opdracht, geformuleerd door het hoofdbestuur, met daaronder de manier waarop Jacobike daar in de praktijk uiting aan heeft gegeven.

Doelstelling

- Onderhouden routes Clemens Sweerman als primaire doel (betreffen Jacobswegen en Oude wegen). Hierin wordt samengewerkt met de Stichting Europa fietsers
- Vrijwilligers vinden die op pad willen gaan en routes willen controleren.
- Het bijhouden van de historische informatie uit de boekjes van Clemens Sweerman.
- Een netwerk in Nederland kan aandacht van Haarlem afwenden. De route start thuis en hier zouden routes op moeten aansluiten.
- Aansluiten bij Jacobalia;

- Verder uitwerken van de Route Antwerpen naar St Quentin via Laon naar Oude Wegen.
- De pelgrimswegen in Nederland vorm geven voor de fietsers. Door GPS routes te ontwikkelen;
- Activiteiten voor fietsers vorm geven.

Om de fietsgidsen van Sweerman up to date te houden zette Jacobike zich in aanvullend aan het werk van de Europafietsers. Wobien is contactpersoon bij de Europafietsers, zij gaf aan welke gids het eerst in aanmerking kwam voor herdruk en welke ondersteuning zij daarbij kon gebruiken. De werkgroepleden gingen dan ter plaatse, al dan niet met vragen van Wobien, om op locatie de vraagstukken te onderzoeken.

Er is een start gemaakt met het nalezen van historische informatie.

Er is een enquête geweest onder de diverse regio's. Hieruit kwam dat geen van de regio's behoefte had aan extra aanrijroutes.

De routes uit Jacobswegen Nederland zijn geheel uitgewerkt voor fiets-GPS en zijn gereed om op de website van het genootschap te worden gelanceerd.

Activiteiten voor fietsers werden verder vormgegeven door, betrokkenheid bij fietsactiviteiten op de voor-en najaarsbijeenkomst, zoals een lezing in Alkmaar over de Jacobsfietroute in Noord Holland en coördinatie van fietsactiviteiten van de diverse regio's

Tenslotte is in samenwerking met Ingeborg en Roswitha gewerkt aan hun informerende tekst voor de fietscaminopagina

Stichting Pelgrimsvrienden van Sint Jacob.

Naar Santiago lopen is een bijzondere ervaring. De stichting zet zich in om de Camino toegankelijk te maken voor iedereen en we steunen de vrijwilligers die zich langs de route voor de pelgrims inzetten. Het aantal donaties en giften is licht toegenomen. Af en toe wordt een eenmalige grote donatie gegeven vanwege een speciale gelegenheid zoals een erfenis of overgang van een werkzaam leven naar een leven als pensioengerechtigde.

De Stichting ondersteunde het project om voor de Grote Kerk in Sint Jacobiparochie een silhouet van granietschelpjes te leggen als tastbaar symbool van het begin van de weg naar Santiago de Compostela. Hier waren 1500 schelpjes à 9 euro voor nodig waarvan 2 euro bestemd voor het project Pelgrimeren voor de Jeugd. Ook een eventuele meeropbrengst zou ten goede komen aan dit project. Mensen konden door een financiële bijdrage 1 of meer schelpjes doneren. In totaal werden er door 224 organisaties en particulieren 1570

schelpjes 'gekocht' waardoor er voor Pelgrimeren voor de Jeugd geen 3.000, maar 3.600 euro beschikbaar kwam.

Pelgrimeren voor de Jeugd

Het aantal scholieren dat kennismaakt met pelgrimeren stijgt nog steeds. In totaal ondersteunde de stichting 1391 scholieren in Vesseem, Woensdrecht, Asten, regio Den Bosch en Friesland.

In totaal werden de reiskosten van 56 vrijwilligers vergoed. Inmiddels blijkt dat circa 50% van de hospitaleros gebruikt maakt van de fiscaal toegestane aftrekmogelijkheden.

Binnen de stichting zijn in het bestuur het afgelopen jaar wat wijzigingen geweest. In maart nam Jan Kousemaker afscheid als bestuurslid namens het Genootschap. Hij is opgevolgd door Jos Henderik

die namens het Genootschap deel uitmaakt van het bestuur van de Stichting Pelgrimsvrienden. In oktober werd Paul Backx lid van het bestuur. Hij is de beoogd opvolger van Bas Brouwer, die in het voorjaar van 2020 zijn werkzaamheden als penningmeester na zeven jaar wil beëindigen. De stichting is nog op zoek naar een bestuurslid met kennis van en ervaring met fondsenwerving.

Dankwoord:

Dit jaarverslag van ons Genootschap kan natuurlijk niet tot stand komen zonder de grote inzet van onze vrijwilligers en betrokken leden. Op de kerstkaart hebben we dat op onderstaande wijze weergegeven:

Heel veel dank dat je je het afgelopen jaar hebt ingezet voor Het Nederlands Genootschap van Sint Jacob. Zonder de vrijwilligers kan het Genootschap niet floreren.

Utrecht, 29 februari 2020